

Abstrakt

Předkládaná dizertační práce představuje návrh vysvětlení původu nadpočetných pohlavních chromosomů štěnice *Cimex lectularius* (Hemiptera: Heteroptera: Cimicidae) pomocí kombinace analýzy velikosti genomu a klasické cytogenetiky. Pro srovnávací účely bylo obdobně analyzováno dalších pět příbuzných druhů z čeledi Cimicidae a 12 druhů z čeledi Nabidae. Práce zahrnuje i popisy metodik zpracování vzorků *C. lectularius*, cytogeneticky a průtokovou cytometrií.

Současné evropské populace *C. lectularius* z lidských hostitelů vykázaly 12 rozdílných cytotypů s rozdílným počtem pohlavních chromosomů X, od dvou do 20 ($2n♂ = 26+X_1X_2Y$ až $26+X_{1-20}+Y$). Hypotéza o původu nadpočetných pohlavních chromosomů X *C. lectularius* pomocí fragmentace byla formulována ve druhé polovině 20. století. Nicméně analýza velikosti genomu naznačuje, že by se mohlo jednat spíše o směs chromosomálních přestaveb typu duplikace či delece, které fragmentaci provázejí. Samci se základním cytotypem $2n = 26+X_1X_2Y$ měli velikost genomu $2C = 1,94$ pg, naproti tomu samec s $2n = 26+X_{1-7}+Y$ dosáhl $2C = 2,26$ pg, ale objevili se i jedinci se sníženou velikostí genomu $2C = 1,69$ pg. Nejdůležitější se však ukázala být relativní velikost genomu spermií $n = 13+X_1X_2$ a $n = 13+Y$, kdy jedinci s vyšším počtem chromosomů vykazovali navýšení relativní velikosti genomu pouze u spermií nesoucích X chromosomy.

Obdobná analýza chromosomů a velikosti genomu dalších pěti druhů z čeledi Cimicidae přinesla nové záznamy variability počtu pohlavních chromosomů u štěnice *C. lectularius* z netopýřích hostitelů $2n = 26+X_1X_2(X_3)Y$ a *C. pipistrelli* $2n = 28+X_1X_2(X_3)Y$. Avšak v porovnání se situací u *C. lectularius* z člověka tyto nadpočetné chromosomy vznikaly převážně jen fragmentací pohlavních chromosomů X a jedinci z obou cytotypů měli velmi podobné velikosti genomu. Mimo to, velikost genomu všech pěti druhů byla zaznamenána vůbec poprvé: *C. hemipterus* $2C = 1,47$ pg, *C. hirundinis* $2C = 1,61$ pg, *C. lectularius* z netopýřů $2C = 1,80$ pg, *C. pipistrelli* $2C = 1,68$ pg and *Paracimex* cf. *chaeturus* $2C = 1,22$ pg.

Analýza velikosti genomu zástupců čeledi Nabidae podpořila v současnosti neakceptovanou teorii o autosomové polyploidizaci. Druhy rodu *Himacerus* s $2n = 32+XY$ dosáhly dvojnásobku jaderné DNA ($2C = 9-10$ pg) oproti druhům rodu *Nabis* s $2n = 16+XY$ ($2C = 4-6$ pg). Vedle velikosti genomu studovaných zástupců čeledi Nabidae, byl poprvé popsán i karyotyp *N. biformis*, *N. maoricus* $2n = 16+XY$ a $2n = 26+XY$ pro *Prostemma aeneicolle*.